

Нове књиге

АНЂЕЛКО ЗАБЛАЋАНСКИ – ПЕРО, МЕТАФОРЕ, ТИНТА

(Удружење књижевника Србије, Београд, 2021)

Изабране песме

ПЕСНИЧКА БДЕЊА АНЂЕЛКА ЗАБЛАЋАНСКОГ

Анђелко Заблаћански објавио је осам збирки песама у хронолошком низу са великом паузом између првенца Рам за слике из снова (1992) и осталих књига: Игра сенки (2004), Птица на прозору (2007), Сан напукле јаве (2009), Раскршћа несанице (2011), Пијано праскорје (2014), Мали ноћни стихови (2019) и Ноћи вучјег зова (2020). Посматрајући његов песнички опус на овакав начин, нећемо погрешити ако кажемо да је он већим делом песник с почетка 21. века чије стваралаштво сваком новом збирком добија на значају, али и показује усправну линију кретања када је у питању његов израз, теме којима се бави и уопште развој личне поетике.

О себи, у једној од својих књига, песник каже да је рођен у питомини мачванске равнице на празник Ваведење Пресвете Богородице 4. децембра 1959. године. И ту равницу и све што му је у животу дошло са њом (школовање, војска и трагични удес) понео је Заблаћански у својој души као оно што долази мимо човекових жеља, али са чиме човек живи и пева. О родним Глушцима каже да ту не живи због завичајне љубави већ зато што

нема где на другом месту. А управо ће ово мало мачванско место – Глушци – у јавности и постати познати због Анђелка Заблаћанског, његовог књижевног рада, културног послеништва и моста који гради међу српском и руском песничком елитом.

Од прве књиге коју је објавио на наговор родбине и пријатеља, не мањка интересовања за његову поезију, о чему сведоче и афирмативне рецензије и критике које су исписали наши еминентни критичари проналазећи у редовима Заблаћанскове поезије елементе који су били довољни да овог песника одрже на нашем књижевном небу.

Томислав Маринковић у рецензији за књигу Игра сенки (2004) потенцира метафизичку страну поезије Анђелка Заблаћанског речима да је то „књига о души. Спољашњост, односно свет се у овој поезији очитује само као збир противуречности, као игра сенки на зиду које распаљују и буде машту, али и подгревају страх.“

Као важније сегменте књиге Птица на прозору (2007) Тодор Бјелкић издваја лиричност и тананост уметничких утисака и осећања који се огледају у праску

бола, чежње и сете. Такође даје један суд који се често може применити на поезију Заблаћанског: „Ова свежа, снажна поезија неће представљати, нити има такве амбиције, некакав иноваторски допринос савременој српској поетској мисли. Напротив, она је сва у традицији и традиционалности, са очигледном чињеницом да су Заблаћанском велики песнички узори наши класици, на челу са бесмртним Јованом Дучићем.“ Још једном ће се Тодор Бјелкић осврнути на поезију нашег песника и то у његовој књизи лирских љубавних вињета *Мали ноћни стихови* (2019) коју ће сагледати као „топло исјавање вечите жене“ у светлогласју узбуркане душе песника.

Перо Зубац пишући о збирци *Сан напукле јаве* (2009) примећује као значајну особеност књиге размишљање о смислу вољења и разлозима певања где „песме углавном жанровски из света љубавне поезије, јасног звука и уткане мелодије у форму песме плене својом једноставношћу, стишаношћу емоција и неком посебном топлином која зрцали из стихова о сну и страху.“

У поговору књиге *Пијано праскозорје* (2014) Ђуро Маричић запажа да је „аутор смогао снаге да учини корак у другом смјеру, модернизовао је свој израз, отресао се застарјелости, старих узора, постао је много више свој.“ Он поручује да ћемо Заблаћанског пронаћи „прије свега у смионости заумне метафоре, која извире из неког тајног извора који је недокучив и необјашњив“. Песник је према њему „крочио од заната у умјетност“ и то је заиста тако, посведочиће све књиге и све оно што Заблаћански наставља да објављује након 2014. године.

У последњој за сада објављеној збирци која улази у овај избор поезије Ноћи вучјег зова (2020) Невена Милосављевић назива га „песником суштине“ уочавајући да Заблаћански пева о суштини „свега око нас и свега у нама“. Она истиче: „Поезија Анђелка Заблаћанског је довољно плодносна и естетички оквир његовог дела је довољно богат да обезбеди трајање тог песничког пута, подстичући га увек на поетску страст и застајање зарад дивљења природи, ноћи, сутону, месечини, жени...“

Знатним позитивним читалачким и стручним реакцијама на дело Анђелка Заблаћанског стекли су се услови да се начини избор из његове поезије, из осам збирки песама, да се после низа година преданог рада и посвећености поезији и овај песник и његово дело сагледају на један свеобухватан начин са издвајањем оних песама које су преживеле време или их бар приређивач сматра таквим. Овај избор је дакле начињен применом методолошког приступа који се огледа у томе да изабране песме, свака за себе, морају бити најлепше песме, поповићевски речено „целе лепе“, целовите у суштинском казивању и исијавању како личне тако и универзално прихватљиве (нове) поетике.

Песништво Анђелка Заблаћанског има две фазе: прву која је сва поривена у модерну с почетка 20. века, и он је наш савремени песник који је више него ико остао веран својим узорима Дучићу, Ракићу и Дису; и другу фазу у којој се ослобађа оно што називамо новим, оригиналним, иновативним у нечијем раду, што долази сходно искуству и сталном упливу у поезију и свет поезије, а што отвара нова врата и песнику и његовом делу. Најбоља књига ове друге фазе је Ноћи вучјег зова из које

је аутору ових редова и приређивачу избора морамо признати било изузетно тешко да издвоји репрезенте, јер је Заблаћански, чини нам се, направио велики преврат у својој поетици и постао овом књигом оно што он јесте као биће и као песник.

Када је у питању подела унутар поезије коју пише Заблаћански, у његовом лирском изразу препознајемо рефлексивну, родољубиву и љубавну поезију, од којих прве две, све до књиге Ноћи вучјег зова, мање заступљене у ранијим збиркама, представљају најбоље антологијске песме. Љубавна поезија у његовом делу посвећена је бићу жене, на трагу српских поменутих модерниста, и таквој поезији, да би дала своју пуноћу, потребно је да изађе из еротског и чулног и уђе у сакрално, у оно Костићево свето до које се као у највишем рангу може подићи идеал и лепота жене. Иако већину песама Анђелка Заблаћанског чини љубавно песништво, у овом избору заступљен је мањим бројем оваквих песама, али оним које су досегле универзалност и могу се сматрати антологијским.

У оквирима рефлексивне поезије мисаоност и идеја су посвећене песнику као бићу, песништву и писању. Заблаћански је песник који поставља питање о томе ко су и какви су савремени песници, чему писање, одакле долази инспирација; он је и критичар поткупљивости у књижевности, лажног песништва и трговине поезијом. За Заблаћанског поезија је нешто свето и величанствено као и жена, али и природа у којој изнова, готово у њеним ноћима, налази инспирацију.

Родољубива поезија у његовом делу такође је препуна критичких тонова према онима који издају и

уништавају Србију и српство. Анђелко Заблаћански је патриота и родољуб, пацифиста и посленик свега онога што се читава као добро и племенито у људском духу.

Стихови који га најбоље описују налазимо у песми „Реквијем за поезију“ где поставља питање:

„Зар песму да тражим у малом облутку,
Или у блејању стрижених овнова;
Стихом да се дивим, завидим белутку,
Само да бих био у хору кловнова?“

Како реч да пустим без чулног покрића,
По папиру само просуто мастило,
И да издам Диса, Дучића, Ракића;
Да послушам камен, а не своје било?“

За наведене стихове и ову песму можемо рећи да представља једну од програмских песама Заблаћанског где се он као песник јасно опредељује за своје узоре који су његови корени у песништву. Када је у каснијим збиркама коренима дозволио да остану корени и од њих преузео само лепоту народног стиха и ритма, песник је донео оно што се од њега и очекује — самосвојност и особеност у лику и изразу и изградио свој пут у српском песништву. У једној од својих песама такође тврди да је песник онај „коме Бог реч даје“ и то је још једна од програмских мисли његове поезије и поетике. Да је песничка реч овог песника „од Бога“ свакако је и наш став.

Анђелко Заблаћански је песник ноћних бдења у којима налази надахнуће да пева о људској чулности, страсти, мачванском селу, поезији или нечем трећем

кадрим да дотакне душу читалаца. Овим избором поезије насловљеним по мотивима из једне од његових песама Перо, метафоре, тинта желимо да читаоцима приближимо дело овог песника, потврдивши још једном да савремена српска поезија сваког новог јутра, након песничких бдења, изнедрује нове гласове песништва достојне читалачке и критичке пажње.

Избор сачинила и поговор написала
мр Милица Миленковић

*

**

ПОРАЗ ПОБЕДНИКА

Ноћас нека полети птица безока
С ловора у мојој соби
Што пупи у машти
У кљуну нека понесе семе
Заробљено у мени
На твоје двери нека куца
Семе да спусти
А у кљуну ми
Лист ловора врати.

Ноћас нека полети птица бескљуна
С јаблана у твојој машти
Пропетог у висине
У оку нека понесе уздах
Заточен на твојим грудима
На мој длан нека слети
У уздах уздах да ми пружи

А теби врати
Јабланову грану.

Ноћас те две птице нису полетеле
Јер ловор у мојој соби
У сну се осушио
И јаблану давно поломљене гране
А птице залутале
У превеликој чежњи
Мојој и твојој.

ДВАДЕСЕТ ПРВИ...

Нечисти мач и крет богоугодника,
Већ дуго исте руке светом проносе.
Туђим се болом хране хорде силника
И својом руком пласте туђе откосе.

У очима им сити вуци глад глођу
И кости ратника слободе измишљене.
Дреско бранећи крезубог звериња вођу,
Не плашећи се ни људи ни васељене.

Што сила бива већа човечност је мања.
Небо без облака а дан ноћи сличан,
Сваки корак даље поразом одзвања,
Зверињу и плену исто је безличан.